

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW w WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

2044

1. Obiekt

WIEŻA CIŚNIEN
w zespole dworca kolejowego

2. Czas powstania

1896 r.

3. Miejscowość

GRAJEWO

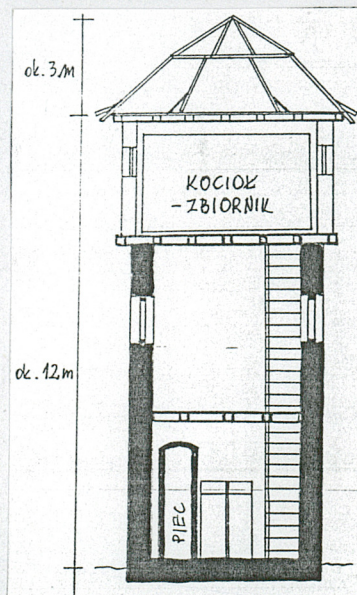
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

fasada

widok z mostu kolejowego
(z pld.-wsch.)

GRAJEWO

0 100 200 300 m

4. Adres **ul. Kolejowa**
19-200 Grajewo
nr hipoteczny.....

5. Przynależność administracyjna

Województwo **podlaskie**
Powiat **Grajewo**
Gmina **Grajewo**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna do 01.01.1999r.

Województwo **łomżyńskie**
Gmina **Grajewo**

8. Właściciel i jego adres
Skarb Państwa
- Starosta Grajewski
ul. Strażacka 6B
19-200 Grajewo

9. Użytkownik i jego adres
Starostwo Powiatowe
ul. Strażacka 6B
19-200 Grajewo

10. Rejestr zabytków

nr data

A-153 2 17.10.2006

Kolejową, wodociagową wieżę ciśnieniową zbudowano w 1896 r. tj. ok. 20 lat po wybudowaniu linii kolejowej Brześć - Białystok - Grajewo i wzniesieniu budynku dworca oraz wybudowaniu w jego sąsiedztwie, po wschodniej stronie torów, zespołu budynków urzędu celnego, zwanych komorą celną.

Inicjatorem budowy kolei brzesko-grajewskiej był Jan Gottlieb Bloch – działacz gospodarczy Królestwa Polskiego, energiczny przedsiębiorca kolejowy, organizator Towarzystwa Południowo-Zachodnich Dróg Żelaznych, obejmującego swoim zarządem także linię łączącą Cesarstwo z Prusami Wschodnimi.

Poza linią żelazną i dworcem w węźle kolejowym w Grajewie wzniesiono szereg obiektów towarzyszących, w tym składy, magazyny oraz wieżę ciśnieniową i mieszkania dla kolejarzy.

W 2002 roku nastąpiło przeniesienie użytkowania wieczystego PKP na rzecz Skarbu Państwa, w imieniu którego działa Starosta Grajewski.

Sytuacja: wieża ciśnieniowa usytuowana w północno-zachodniej części miasta, w sąsiedztwie torów kolejowych, po ich zachodniej stronie, pomiędzy budynkiem dworca i składu kolejowego, ustawiona wzdłużnie w stosunku do torów i ulicy Kolejowej, z wejściem od pld.-wsch. tj. od strony dworca; niepodpiwniczona.

Materiał, konstrukcja, technika: murowana z cegły, z zewnątrz i wewnątrz tynkowana, ustawiona na kamiennie-ceglanym, otynkowanym fundamencie; kondygnacja trzecia nadwieszona, oparta na ośmiu odcinkowej płatwi ułożonej na końcówkach belek stropowych; więźba dachowa drewniana krokwiowo-stolcowa z nadbitkami na końcówkach krokwi; stropy drewniane o belkach ułożonych promieniście; dach pokryty blachą ocynkową, malowaną; stolarka drewniana; okna skrzynkowe o wykroju prostokątnym, zróżnicowane wymiarowo – 10- i 12-kwaterowe; drzwi wejściowe dwuskrzydłowe konstrukcji spagowo-płycinowej z prostokątnym nadświetlem; schody wewnętrzne do poszczególnych kondygnacji drewniane, jednobiegowe, policzkowe z drewnianą poręczą wspartą na drewnianych słupkach; piec i pozostałości instalacji przelewowo-spustowej żeliwne.

Rzut: wieża na planie prostokąta o ściętych narożnikach; z wejściem na osi wzdłużnej pld.-zach. – pld.-wsch. umieszczonym od strony pld.-wsch.; poszczególne kondygnacje skomunikowane osobnymi schodami;

Bryła: wieża wolnostojąca, 3-kondygnacyjowa, nakryta dachem uskokowym (polskim) ośmiopółciowym; w bryle wyraźnie wyodrębniona trzecia kondygnacja – nadwieszona nad dwiema pozostałymi.

Elewacje: na niskim cokole, 3-kondygnacyjne, w ostatniej kondygnacji nadwieszona, opracowane tynkiem gładkim; w przyziemiu na osi wzdłużnej drzwi wejściowe, umieszczone w prostokątnym otworze drzwiowym, nad nimi płytka, półkolista blenda; w kondygnacji drugiej na osiach podłużnej i poprzecznej otwory okienne wypełnione wielokwaterowymi oknami, w trzeciej – mniejsze otwory okienne w formie prostokątów leżących, także wypełnione wielokwaterowymi oknami – w elewacjach frontowej i tylnej po jednym oknie, w bocznych po dwa; elewacje w kondygnacji drugiej zakończone profilowanymi końcówkami belek stropowych dźwigających płatwie, na których wspierają się ściany trzeciej, nadwieszonej kondygnacji, także zakończonej profilowanymi końcówkami belek stropowych.

Wnętrze: w poszczególnych kondygnacjach jednoprzestrzenne; pierwsza kondygnacja przeznaczona do umieszczenia pieca, druga – do zamontowania urządzeń i przewodów wodnych, a trzecia przeznaczona na zbiornik wodny; poddasze nie posiada funkcji użytkowej.

Wyposażenie: zdekompletowany piec i pozostałości urządzeń wodnych.

Instalacje: elektryczna, alarmowa, wodno-kanalizacyjna.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 1300 m ³	90 m ²	wieża ciśnień	obiekt nie użytkowany
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
Po 2002 r. odnowiono elewacje, zabezpieczono konstrukcję stropów i więźby oraz pomalowano pokrycie dachowe.		Fundamenty częściowo osiadłe w gruncie, zawilgocone. Ściany zewnętrzne i wewnętrzne zachowane stosunkowo dobrze. Stropy i więźba dachowa zachowane dobrze. Pokrycie dachowe szczelne. Farba zabezpieczająca blachę bez odspojień i wykruszeń. Stolarka, zarówno okienna jak i drzwiowa, zniszczone – wypaczone i nieszczelne okna z ubytkami szyb, rozpadające się drzwi. Wyposażenie zdekompletowane – zachowały się pozostałości pieca, urządzeń wodnych i schody (prawdopodobnie wtórne). Instalacje niekompletne, zwłaszcza wodna (odcięta).	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		Wieżę objąć ochroną konserwatorską poprzez wpisanie jej do rejestru zabytków. Przeprowadzić renowację stolarki okiennej i drzwiowej.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum WUOZ w Białymstoku, Delegatura w Łomży:

1. Grajewo, woj. łomżyńskie. Studium historyczno-urbanistyczne, oprac. E.Bergman, PP PKZ O/Warszawa, 1982, maszynopis WUOZ w Białymstoku, Delegatura w Łomży
2. Grajewo, dworzec kolejowy; karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, oprac. I.Iwaniuk, 1987

Archiwum ROBiDZ w Białymstoku [zbiory PP PKZ O/Białystok]:

1. Grajewo – dworzec PKP; wyniki kwerendy archiwalnej, bibliograficznej i ikonograficznej, oprac. M.Dolistowska, 1986

22. Bibliografia

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

budynek dworca kolejowego wpisany do rejestru zabytków dnia 17 czerwca 1987 r. pod Nr 288

25. Opracował

tekst	mgr Barbara Tomecka, wrzesień 2005
plany, rysunki	mgr Barbara Tomecka, wrzesień 2005
zdjęcia fotograf.	mgr Barbara Tomecka, wrzesień 2005

miejsce przechowywania negatywów WUOZ w Białymstoku

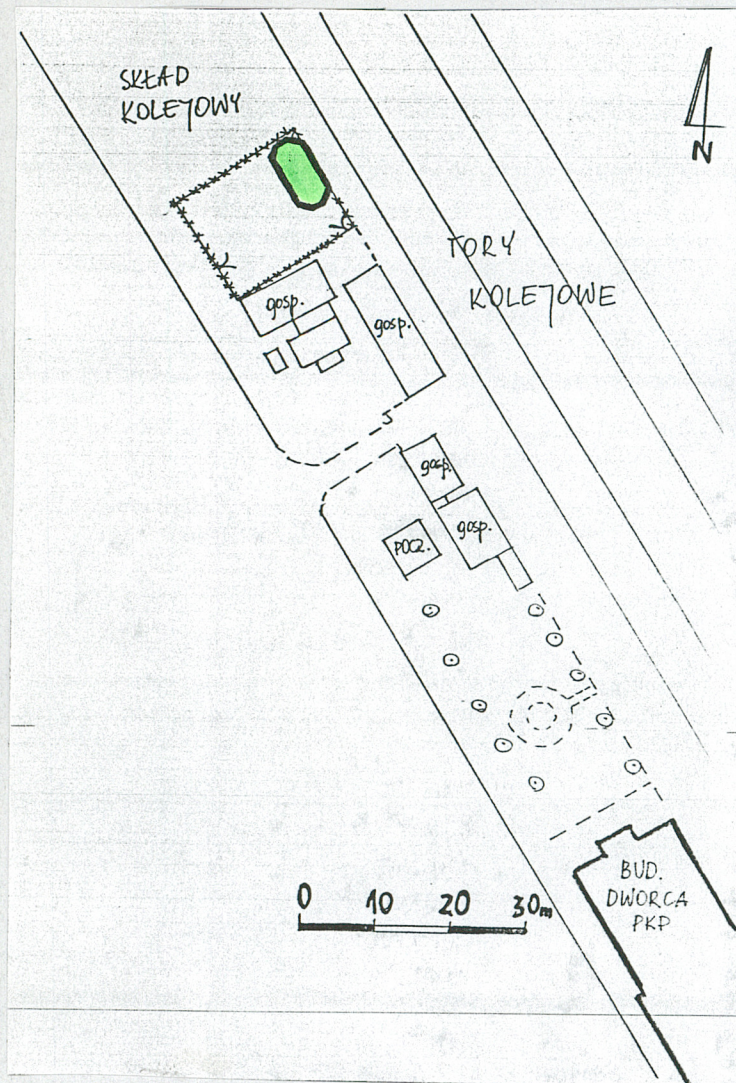
Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. wkładka nr 1

Miejscowość	GRAJEWO, ul. Kolejowa	Obiekt (nazwa jak w karcie)	Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
Gmina	GRAJEWO	WIEŻA CIŚNIEN	
Województwo	podlaskie	w zespole dworca kolejowego	dodatkowe fot., plan sytuacyjny, przekrój

widok od wsch.

mgr Barbara Tomecka, wrzesień 2005

Wkładkę założył
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów WUOZ Białystok